स्थानीय राजपत्र

खण्ड १) गोल्जुङबेशी रसुवा मिति २०८१/३/२० (अतिरिक्ताङ्क २८)

भाग-२

आमाछोदिङमो गाउँपालिकाको सूचना

नेपालको संविधान बमोजिम आमाछोदिङमो गाउँपालिकाले महिला समूह दर्ता तथा सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि—२०८० बनाई सर्वसाधारणको जानकारीको लागि यो सूचना प्रकाशित गरेको छ ।

आमाछोदिङमो गाँउपालिकाको महिला समूह दर्ता तथा सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०८०"

पृष्ठभूमिः- सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक, राजनैतिक विकासको माध्यमबाट देश विकासको मूल प्रवाहमा समाहित नगरी देशको समग्र विकास हुन नसक्ने कुरालाई हृदयंगम गरी निरपेक्ष गरिवीको रेखामूनि रहेका यस गाँउपलिका भित्रका महिलाहरुको सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक, राजनैतिक स्थितिमा सुधार गरी राष्ट्रिय विकासको मूलप्रवाहमा महिला र पुरुष विचको असमानता हटाई महिलाहरुलाई पुरुष सरह समान अधिकार प्रदान गर्न र उनीहरुलाई संगठित गरी सामाजिक परिचालनको माध्यमद्वारा महिला उपर हुने भेदभावपूर्ण व्यवहारको अन्त्य गर्न

आवाज उठाउनका लागि गाउँका महिलाहरुलाई क्षमता बिकाशदेखि लिएर हरेक सामाजिक क्रियाकलापहरुमा सहभागिता गराई आर्थिक आय आर्जनमा समेत सहयोग पुग्ने खालका बचत संकलन, बचत परिचालन, कृषि व्यवसाय, व्यापार व्यावसाय, उद्योग धन्दाहरु संचालन गर्न सक्षम बनाउने उदेश्यले टोलस्तरीय समूह गठन गर्न, सामुहिक प्रयासबाट महिलाको हित प्रवर्द्धन गर्न, महिलाको सामाजिक तथा आर्थिक विकास, महिलाको आय आर्जनमा वृद्धि गर्न, महिलाहरुको हक हितको रक्षा गर्न, राज्य संयन्त्रप्रति महिलाहरुको पँहुच स्थापित गर्न, समग्र महिलाहरुको उत्थान गरी समतामुलक समाजको निर्माण गर्न महिलाहरु मात्र सदस्य रहने गरी समूहहरु गठन गरी स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुरुप स्थानीय सेवाको अधिकतम उपयोग गर्न आमाछोदिङमो गाँउपालिकाले यो कार्यविधि बनाएको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक :-

१.कार्यविधिको सक्षिप्त नाम र प्रारम्भः (क) यो कार्यविधिको नाम"आमाछोदिङमो गाँउपालिकाको महिला समूह दर्ता तथा सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०८०" रहनेछ।

(ख) यो कार्यविधि आमाछोदिङमो गाँउपालिकाको गाउँ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत भएको मितिदेखि प्रारम्भ हुनेछ ।

(ग) यो कार्यविधि आमाछोदिङमो गाँउपालिका भर लागु हुनेछ ।

(घ) यो कार्यविधि स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ३ को दफा ११ को उपदफा ४ को (ठ) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी आमाछोदिङमो गाउँपालिकाले यो कार्यविधि बनाई जारी गरेको छ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यो कार्यविधिमा :- (क) "समूह" भन्नाले टोलस्तरमा रहेको समान तथा साझा उद्देश्य बोकी आपसमा एक भएका महिलाहरुको भेला वा समुहलाई जनाउँछ ।

(ख) "वडा महिला समिति" भन्नाले टोलस्तरमा रहेको समूहले प्रतिनिधि छनौट गरी बनाएको वडास्तरीय समूहको समितिलाई जनाउँछ ।

(ग) "अध्यक्ष" भन्नाले समूह वा समूहको अध्यक्षलाई जनाउँछ ।

(घ) "महिला" भन्नाले आमाछोदिङमो गाँउपालिका भित्र बसोवास गरेका २० वर्ष उमेर पुरा भएका ६० वर्ष ननाघेका महिलाहरुलाई जनाउँछ ।

(ङ) "टोल" भन्नाले गाँउपलिकाको कुनै निश्चित क्षेत्रमा बसोवास गरेका मानव वस्तिलाई जनाउछ ।

(च) "गाँउपालिका" भन्नाले आमाछोदिङमो गाँउपालिकालाई जनाउँछ ।

(छ) "कार्यपालिका" भन्नाले आमाछोदिङमो गाँउपालिकाको कार्यपालिकालाई जनाउँछ ।

(ज) "विधान" भन्नाले समूहको विधानलाई जनाउँछ ।

(झ) "कार्यालय" भन्नाले आमाछोदिङमो गाँउपालिकाको कार्यालयलाई जनाउँछ ।

(ब) "परिवार" भन्नाले संगोलमा बसोवास गरेको एकै भान्सामा खाना खाने, वैवाहिक वा रक्त सम्बन्धको आधारमा एकिकृत भएको मानव समूहलाई जनाउछ ।

३. उद्देश्य : समूह गठन तथा सञ्चालनको मुख्य उद्देश्यहरु देहाय बमोजिम रहनेछनः-

(क) स्थानीय स्तरमा छरिएर रहेका स-साना रकमलाई समूहगत रुपमा बचत गरी उक्त रकमलाई आवश्यकता अनुरुप उत्पादनशील कार्यमा परिचालन गर्ने ।

(ख) विभिन्न निकायबाट प्रवाह गरिने सेवामा महिलाको पँहुच अभिवृद्धि गर्ने ।

(ग) महिलाहरुलाई आफ्ना हक, हित र अधिकारका विषयमा जागरुक गराउने ।

(घ) विभिन्न निकायबाट सञ्चालन हुने विकासका क्रियाकलापहरुमा महिलाको सहभागिता सुनिश्चित गराई महिलाहरुलाई दक्ष र क्षमतावान बनाउने ।

आमाछोदिङमो स्थानीय राजपत्र

(ङ) निर्णय प्रक्रियामा महिलालाई समान अवसर र अधिकार प्राप्त गर्न सक्षम बनाउने ।

(च) गाँउपलिका तथा वडाबाट संचालन हुने सहभागितामुलक योजना तर्जुमा, अनुगमन तथा मुल्याकंन प्रकृयामा महिलाहरुलाई सहभागी गराउने ।

(छ) सामाजिक विकृती विसङ्गती, कुरीति अन्धविश्वास, लैङ्गिक विभेद, सामाजिक अपहेलना विरुद्ध आवाज उठाउन जागरुक गराउने।

(ज) महिलाको सामाजिक, सास्कृतिक, आर्थिक, शैक्षिक, लैङ्गिक तथा विविध क्षेत्रमा हुने कमजोर उपस्थितिलाई पुरुष सरह पँहुचयोग्य बनाई समतामुलक समाजको निर्माणमा सहयोग पुर्याउने ।

(झ) महिला अधिकारमैत्री गाँउपालिकाको रुपमा पहिचान स्थापित गर्ने ।

(ब) महिलामैत्री लक्षित कार्यक्रम तय गरी कार्यान्वयनका लागि वडा कार्यालय तथा गाँउपालिकामा पेश गर्ने।

(ट) स्थानीय स्तरमा माग भई स्वीकृत भएका महिला सम्वन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गराउने ।

(ठ) समूहलाई विकास गर्दै सहकारी संस्था गठन गर्न उन्मुख गराउने ।

परिच्छेद-२

४. समुह गठनका आधारहरुः गाँउपालिका मातहतमा समूह गठन गर्दा देहायका बुँदामा ध्यान दिनुपर्दछ :-

क) महिलाहरुको आवश्यकता र चाहानालाई मध्यनजर गर्ने ।

ख टोलमा रहेका घरधुरी र महिलाको संख्या र अवस्था ।

ग) महिलाहरुको सामाजिक आर्थिक तथा सांस्कृतिक अवस्था ।

घ) समूहमा विभिन्न वर्ग, जातजाति र उमेर समूहको प्रतिनिधित्वको सुनिश्चितता ।

ङ) समूहको कार्यक्षेत्र ।

५.समूहको सदस्यहरुको छनौटका आधारहरु :

(क) साझा लक्ष्य र उद्देश्य लिएका ।

(ख) समान आर्थिक स्तर भएका ।

(ग) एउटै क्षेत्रमा बसोवास गर्ने ।

(घ) एक परिवार एक सदस्यको मान्यतालाई पूर्ण रुपमा लागु गर्नुपर्ने तर यदि एकै परिवारमा ५ (पाँच) वा सोभन्दा बढी महिला संख्या भएमा र समूहमा आवद्ध हुन चाहेमा एक परिवारबाट २ जनासम्म सदस्य हुन सक्नेछन् ।

(ङ) कुनै एक समूहमा आवद्ध सदस्य अर्को त्यस्तै प्रकृतिको समूहमा आवद्ध हुन नसक्ने ।

(च) २० वर्ष उमेर पूरा भई ६० वर्ष उमेर ननाघेका महिला हुनुपर्ने ।

(छ) कुनै गैर कानुनी कार्यमा संलग्नता नभएको ।

(ज) मानसिक सन्तुलन ठिक भएको हुनुपर्ने ।

परिच्छेद-३

६. टोल स्तरीय समूह गठन प्रकृया : (१) गाँउपलिकाको प्रत्येक वडाका टोल स्तरमा महिला मात्र रहेको कम्तीमा ११ सदस्यीय समूह गठन हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम गठन भएका समूहका भेलाबाट प्रतिनिधिहरु छनौट गरी एक/एक जना अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, सहसचिव, कोषाध्यक्ष र अन्य सदस्यहरु रहेको टोलस्तरीय समूह गठन हुनेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम गठन भएका समूहका पदाधिकारीहको पदावधी २ वर्षको हुनेछ । साधारण सभाले आवश्यकता अनुसार सहमतिका आधारमा आफू पदाधिकार रहेको पदमा हेरफेर तथा परिवर्तन गर्न सक्नेछन् ।

७. टोल स्तरीय समूहको काम र कर्तव्य टोल स्तरीय समूहले देहाय बमोजिमको कार्य गर्नुपर्नेछ

(क) सदस्यहरुलाई बचत गर्ने बानीको विकास गर्ने गराउने।

(ख) बचतबाट संकलित रकम सदस्यहरुलाई नै उत्पादनमूलक कार्यका लागि समूहकै निर्णय अनुसारको व्याज दरमा ऋण प्रदान गर्ने ।

(ग) बचत रकम र ऋण परिचालनको रेकर्ड अद्यावधिक गरी राख्ने र प्रतिवेदन वार्षिक रुपमा साधारण सभामा पेश गरी समिक्षा गर्ने ।

(घ) ऋण लगानीवाट सदस्यहरुले गरेको प्रगतिलाई लेखाजोखा गरी राम्रा पक्षलाई प्रोत्साहन र खराव पक्षलाई निराकरण गर्न सहयोग गर्ने ।

(ङ) अन्धविश्वास, कुरीति, मानव वेचविखन, बाल विवाह, बहुविवाह, जस्ता सामाजिक समस्या, विकृती, विसङ्गतीको पहिचान गरी सुधारका प्रयासहरु गर्ने ।

(च) धुम्रपान तथा मद्यपान र जुवातासलाई न्युनीकरण गरी नमुना गाउँको रुपमा स्थापित गर्दै लैजाने ।

(छ) टोलमा महिला सचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरी सभ्य, सुसंस्कृत टोल समाज निर्माणमा सक्रिय भूमिका निर्वाह गर्ने ।

(ज) समानतामा आधारित पँहुच, समतामुलक समाज निर्माणमा जोड दिई महिला अधिकारका विषयहरुप्रति सचेत एवं चनाखो हुने ।

(झ) सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुसँगको सुमधुर सम्बन्ध स्थापित गरी समूहको उत्थानमा सहजीकरण गर्ने ।

(ब) गाँउपलिका तथा वडाबाट सञ्चालित योजना तर्जुमा, कार्यन्वयन तथा अनुगमनमा सक्रिय सहभागिता जनाउने ।

६. टोल स्तरीय समूह गठन प्रकृया :

(१) गाँउपलिकाको प्रत्येक वडाका टोल स्तरमा महिला मात्र रहेको कम्तीमा ११ सदस्यीय समूह गठन हुनेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम गठन भएका समूहका भेलाबाट प्रतिनिधिहरु छनौट गरी एक/एक जना अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, सहसचिव, कोषाध्यक्ष र अन्य सदस्यहरु रहेको टोलस्तरीय समूह गठन हुनेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम गठन भएका समूहका पदाधिकारीहको पदावधी २ वर्षको हुनेछ । साधारण सभाले आवश्यकता अनुसार सहमतिका आधारमा आफू पदाधिकार रहेको पदमा हेरफेर तथा परिवर्तन गर्न सक्नेछन् ।

७. टोल स्तरीय समूहको काम र कर्तव्यः टोल स्तरीय समूहको काम र कर्तव्य देहाय बमोजिमको हुनेछ ।

(क) सदस्यहरुलाई बचत गर्ने बानीको विकास गर्ने गराउने ।

(ख) बचतबाट संकलित रकम सदस्यहरुलाई नै उत्पादनमूलक कार्यका लागि समूहकै निर्णय अनुसारको व्याज दरमा ऋण प्रदान गर्ने ।

(ग) बचत रकम र ऋण परिचालनको रेकर्ड अद्यावधिक गरी राख्ने र प्रतिवेदन वार्षिक रुपमा साधारण सभामा पेश गरी समिक्षा गर्ने ।

(घ) ऋण लगानीवाट सदस्यहरुले गरेको प्रगतिलाई लेखाजोखा गरी राम्रा पक्षलाई प्रोत्साहन र खराव पक्षलाई निराकरण गर्न सहयोग गर्ने ।

(ङ) अन्धविश्वास, कुरीति, मानव वेचविखन, बाल विवाह, बहुविवाह, जस्ता सामाजिक समस्या, विकृती, विसङ्गतीको पहिचान गरी सुधारका प्रयासहरु गर्ने ।

(च) धुम्रपान तथा मद्यपान र जुवातासलाई न्युनीकरण गरी नमुना गाउँको रुपमा स्थापित गर्दै लैजाने ।

(छ) टोलमा महिला सचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरी सभ्य, सुसंस्कृत टोल समाज निर्माणमा सक्रिय भूमिका निर्वाह गर्ने ।

(ज) समानतामा आधारित पँहुच, समतामुलक समाज निर्माणमा जोड दिई महिला अधिकारका विषयहरुप्रति सचेत एवं चनाखो हुने ।

(झ) सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुसँगको सुमधुर सम्बन्ध स्थापित गरी समूहको उत्थानमा सहजीकरण गर्ने ।

(ब) गाँउपलिका तथा वडाबाट सञ्चालित योजना तर्जुमा, कार्यन्वयन तथा अनुगमनमा सक्रिय सहभागिता जनाउने ।

(ट) होमस्टे तथा नयाँ व्यवसायको सुरुवात गरी आफ्नो रितिरिवाज, संस्कृतिको प्रदर्शनमार्फत आन्तरीक तथा वाह्य पर्यटन प्रवर्द्धनमा सहयोग पुर्‍याउने ।

(ठ) वडास्तरीय महिला समितिले वडाभित्र विभिन्न टोलमा रहेका समुहहरुको छाता संगठनको रुपमा रही आवश्यक समन्वय र नेतृत्व गर्ने।

परिच्छेद-४

८. समूह दर्ता सम्वन्धी व्यवस्था :-(१) प्रत्येक टोलमा गठन हुने समूह यस गाँउपालिकामा दर्ता हुनुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम दर्ता हुनको लागि समूहले वडाको सिफारीस, अनुसुची ५ को समुहको नमुना विधान बमोजिमको समूहद्वारा प्रमाणित भएको विधान, समूहको निर्णयको प्रतिलिपि र प्रत्येक पदाधिकारीहरुको नेपाली नागरीकताको प्रतिलिपि सहित अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(३) कार्यालयले उपदफा (२) बमोजिम प्राप्त निवेदनको आधारमा समूह दर्ता गरी अनुसुची-२ वमोजिम अभिलेख खातामा अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम दर्ता भएको समूहलाई अनुसुची-३ वमोजिम समूह दर्ता प्रमाण-पत्र प्रदान गर्नु पर्नेछ ।

(५) उपदफा (१) वमोजिम समूह दर्ता भएको लिखित जानकारी गाउँपालिका सम्वन्धित वडा कार्यालयलाई दिनुपर्नेछ ।

(६) प्रत्येक टोलमा एक भन्दा बढी एउटै उद्देश्य भएको समूहलाई दर्ता गरिने छैन।

९. नाम जुराउनुपर्ने :(१) यस कार्यविधि बमोजिम गठन हुने टोल स्तरीय समूहको नाम सोही समूहको निर्णय अनुसार जुराउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम जुराइएको समूहको नाम गाँउपालिकामा दर्ता गर्ने क्रममा दर्ता भईसकेका अन्य समूहको नामसँग बाझिएमा वा एउटै नाम पर्न गएमा दर्ता हुन आएको नयाँ समूहले पुनः निर्णय गरी नाम नजुध्ने गरी अर्को नाम जुराई दर्ता गराउनुपर्नेछ ।

१०.समूह पुर्नगठन गर्ने :- विधानमा उल्लेख भए बमोजिम समूहले आफ्नो आवश्यकताको आधारमा साधारण सभाबाट निर्णय गरी समूह पूर्नगठन गर्न सक्नेछ । समूहको साधारण सभाले समूह पूनर्गठन गरेमा गाँउपालिकालाई सोको जानकारी दिनुपर्नेछ ।

११. समूह नवीकरण गर्ने:-(१) समूहले आफ्नो समूह दर्ता प्रमाण पत्र प्राप्त गरेपछि प्रत्येक वर्ष असोज मसान्त सम्ममा समूह नवीकरण गर्नु पर्दछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम तोकिएको समयभित्र समूह नवीकरण नगरेमा वार्षिक नवीकरण रकमको २५ प्रतिशतले हुन आउने रकम थप दस्तुर लाग्नेछ ।

(३) लगातार तीन वर्ष सम्म कुनै समुह नवीकरण नभएमा उक्त समुह स्वत खारेज हुनेछ ।

(४) नवीकरण शुल्क आर्थिक ऐन मार्फत गाउँपालिका तोकेबमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-५

१२.विविधः समूहको हिसाव कितावको अभिलेख सम्बन्धी व्यवस्था ।

(१) समूहले आफ्नो हिसाव कितावको अभिलेख अनुसुची ४ मा उल्लेखित ढाँचा वमोजिम राख्नुपर्नेछ ।

(२) समूहले राखेको हिसाव कितावको नियमित जाँच तथा अनुगमन गर्न समूहका सदस्यहरुले आफू मध्येवाट एकजना संयोजक सहित तीन सदस्यीय लेखा समिति गठन गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा-२ बमोजिम गठित समितिले मासिक रुपमा समुहको हिसाव किताव अनुगमन तथा जाँच गरी समुहलाई आवश्यक सल्लाह र निर्देशन दिनेछ ।

१३. समुह खारेजि सम्वन्धी व्यवस्था :- कुनै समूहले यस कार्यविधि तथा विधानमा उल्लेखित उद्देश्य विपरीत कार्य गरेमा वा प्रचलित कानुन बमोजिम गर्न नहुने कार्य गरेमा गाँउपालिकाले जुनसुकै बखत त्यस्तो समूह खारेज गर्न सक्नेछ ।

१४. खारेजि र वचाउ :-

(१) यो कार्यविधि प्रचलित संघ,प्रदेश तथा आमाछोदिङमो गाँउपालिकाले बनाएको कानुनसँग बाझिएमा बाझिएको हदसम्म बाझिएका बुँदाहरु स्वतः खारेज हुनेछन् । साथै यो कार्यविधि बन्नु पुर्व गाँउपलिकामा कुनै कारणले दर्ता हुन आएका समूहहरु यसै कार्यविधि अनुरुप दर्ता हुनु पर्नेछ ।

(२) यो कार्यविधि कार्यान्वयनमा कुनै बाधा उत्पन्न भएमा गाँउपलिकाको कार्यपालिकाको निर्णय अनुसार बाधा अड्काउ फुकाउ गरिनेछ ।

१५.आवश्यक समन्वय र सहयोगः यस कार्यविधि वमोजिम गठित समुहहरुलाई गठन,सञ्चालन एवं व्यवस्थापनमा गाउँपालिकाले प्राविधिक एवं अन्य सहयोग उपलव्ध गराउने छ ।

१६. समुहलाई स्तरीकरण गर्नेः- गाउँपालिका यस कार्यविधि वमोजिम गठित समूहहरुलाई निश्चित मापदण्डको आधारमा स्तरीकरण गरी परिपक्व समूहहरुलाई परिपक्वताको प्रमाण पत्र प्रदान गरी प्रोत्साहन तथा पुरस्कृत गर्न सक्नेछ ।

१७.अनुगमन तथा मूल्याङ्कनः- यस कार्यविधि वमोजिम गठन भएका समुहहरुका क्रियाकलापहरुको गाउँपालिकले अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी पृष्ठपोषण दिनेछ ।

अनुसुची ५

(कार्यविधिको परिच्छेद ४ को दफा ८ (२) संग सम्वन्धित)

..... समूहको विधान २०....

प्रस्तावना :- समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली भन्ने राष्ट्रिय नारालाई सार्थकता दिन सहभागितामूलक समावेशीकरणलाई जोड दिदै स्थानीय रुपमा उपलब्ध श्रम सीप र साधन तथा अवसरलाई अधिकतम परिचालन गर्दै गाउँ तथा गाउँको सामाजिक तथा आर्थिक व्यवस्थालाई एकअर्काको परिपूरकको रुपमा विकसित गरी गरिबी न्यूनिकरणका प्रयासमा ठोस योगदान पुर्‍याउन, सहभागितात्मक योजना तर्जुमा गर्ने तथा आफ्नो टोलको समग्र विकास गर्ने वातावरण सिर्जना गर्न ..... समुह गठन गरी संचालन गर्न वाञ्छनीय भएकोले यो विधान बनाइएको छ ।

१. प्रारम्भिक :

१.१ संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

(क) यो विधानको नाम ..... समुहको विधान २०..... रहनेछ ।

(ख) यो विधान ....समूहको साधारण सभाबाट अनुमोदन भई आमाछोदिङमो गाँउपालिकाबाट स्वीकृत भएपछि तुरुन्त प्रारुम्भ हुनेछ ।

१.२. परिभाषाः विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस विधानमा :

१. "समूह " भन्नाले टोलस्तरमा रहेका समान तथा साझा उदेश्य बोकी आपसमा एक भएका महिलाहरुको भेला वा समुहलाई जनाउछ ।

२. "विधान" भन्नाले ..... समूहको विधानलाई सम्झनुपर्छ ।

३. "साधारण सभा" भन्नाले समूहका साधारण सदस्यहरुको भेला सम्झनुपर्छ ।

४. "समिति" भन्नाले समुहको कार्यसमिति सम्झनुपर्छ ।

५. "बैठक" भन्नाले समुहको संयुक्त वा छुट्टाछुट्टै बैठक सम्झनुपर्छ ।

६. "पदाधिकारी" भन्नाले कार्यसमितिका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, सहसचिव, कोषाध्यक्ष र अन्य सदस्यहरुलाई जनाउँछ ।

७. "सदस्य" भन्नाले .....समुहका सदस्यलाई जनाउँछ ।

८. "कार्यसमिति" भन्नाले यस विधानको दफा ४.१ (क) वमोजिम गठन हुने समितिलाई जनाउछ ।

१.३. संगठित समूह हुने :

(क) समूहको प्रचलित व्यवस्थाको अनुकुल हुने गरी आफ्नै छुट्टै छाप र प्रतिक चिन्ह हुनेछ । यस्तो छापमा गोलो घेराभित्र समुहको नाम, ठेगाना र स्थापना साल तथा प्रतिक चिन्ह अंकित भएको हुनेछ ।

(ख) समुहको कार्यालय समुहले तोकेको सम्वन्धित वडाको कुनै स्थानमा रहनेछ ।

(ग) समुहले व्यक्ति सरह चल अचल सम्पति प्राप्त गर्न, उपभोग गर्न सक्नेछन् । तर समूहले आफ्नो अचल सम्पति बिक्रि गर्न भने पाउने छैन ।

२. समुहको उदेश्य तथा कार्यहरु :-

२.१. समूहका उदेश्यहरु देहाय वमोजिम रहने छन् :

(क) स्थानीय स्तरमा छरिएर रहेका स-साना रकमलाई समूहगत रुपमा बचत गरी उक्त रकमलाई आवश्यकता अनुरुप उत्पादनशील कार्यमा परिचालन गर्ने ।

(ख) विभिन्न निकायबाट प्रवाह गरिने सेवामा महिलाको पँहुच अभिवृद्धि गर्ने ।

(ग) महिलाहरुलाई आफ्ना हक, हित र अधिकारका विषयमा जागरुक गराउने ।

(घ) विभिन्न निकायबाट सञ्चालन हुने विकासका क्रियाकलापहरुमा महिलाको सहभागिता सुनिश्चित गराई महिलाहरुलाई दक्ष र क्षमतावान बनाउने ।

(ङ) निर्णय प्रक्रियामा महिलालाई समान अवसर र अधिकार प्राप्त गर्न सक्षम बनाउने ।

(च) गाउँपालिका तथा वडाबाट संचालन हुने सहभागितामुलक योजना तर्जुमा, अनुगमन तथा मुल्याकंन प्रकृयामा महिलाहरुलाई सहभागी गराउने ।

(छ) सामाजिक विकृती विसङ्गती, कुरीति अन्धविश्वास, लैङ्गिक विभेद, सामाजिक अपहेलना विरुद्ध आवाज उठाउन जागरुक गराउने ।

(ज) महिलाको सामाजिक, सांस्कृतिक, आर्थिक, शैक्षिक, लैङ्गिक तथा विविध क्षेत्रमा हुने कमजोर उपस्थितिलाई पुरुषसरह पँहुच योग्य बनाई समतामुलक समाजको निर्माणमा सहयोग पुर्‍याउने ।

(झ) महिला अधिकारमैत्री गाउँपालिकाको रुपमा पहिचान स्थापित गर्ने ।

(ब) महिलामैत्री लक्षित कार्यक्रम तय गरी कार्यान्वयनका लागि वडा कार्यालय तथा गाउँपालिकामा पेश गर्ने ।

(ट) स्थानीय स्तरमा माग भई स्वीकृत भएका महिला सम्वन्धी कार्यक्रम संचालन गर्ने गराउने ।

(ठ) समूहलाई विकास गर्दै सहकारी संस्था गठन गर्न उन्मुख गराउने ।

२.२ समुहका कार्यहरु :- क) सदस्यहरुलाई बचत गर्ने बानीको विकास गर्ने गराउने ।

ख) बचतबाट संकलित रकम सदस्यहरुलाई नै उत्पादनमूलक कार्यका लागि समूहकै निर्णय अनुसारको व्याज दरमा ऋण प्रदान गर्ने।

ग) बचत रकम र ऋण परिचालनको रेकर्ड अद्यावधिक गरी राख्ने र प्रतिवेदन वार्षिक रुपमा साधारण सभा गरी समिक्षा गर्ने।

घ) ऋण लगानीवाट सदस्यहरुले गरेको प्रगतिलाई लेखाजोखा गरी राम्रा पक्षलाई प्रोत्साहन र खराव पक्षलाई निराकरण गर्न सहयोग गर्ने।

ङ) अन्धविश्वास, कुरीति, मानव वेचविखन, बाल विवाह, बहुविवाह, जस्ता सामाजिक समस्या, विकृती, विसङ्गतीको पहिचान गरी सुधारका प्रयासहरु गर्ने ।

च) धुम्रपान तथा मद्यपान र जुवातासलाई न्युनिकरण गरी नमुना गाउँको रुपमा स्थापित गर्दै लैजाने ।

छ) टोलमा महिला सचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरी सभ्य, सुसस्कृत टोल समाज निर्माणमा सक्रिय भूमिका निर्वाह गर्ने।

ज) समानतामा आधारित पँहुच, समतामुलक समाज निर्माणमा जोड दिई महिला अधिकारका विषयहरुप्रति सचेत एवं चनाखो हुने ।

झ) सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुसँगको सुमधुर सम्बन्ध स्थापित गरी समूहको उत्थानमा सहजीकरण गर्ने।

ब) गाउँपालिका तथा वडाबाट सञ्चालित योजना तर्जुमा कार्यन्वयन सक्रिय तथा अनुगमनमा सहभागिता जनाउने ।

ट) होमस्टे तथा नयाँ व्यबसायको सुरुवात गरी आफ्नो रितिरिवाज, संस्कृतीको प्रदर्शनमार्फत आन्तरीक तथा वाह्य पर्यटन प्रवद्र्धनमा सहयोग पर्याउने ।

ठ) वडास्तरीय महिला समितिले वडाभित्र विभिन्न टोलमा रहेका समुहहरुको छाता संगठनको रुपमा रही आवश्यक समन्वय र नेतृत्व गर्ने।

३. सदस्यता : एकै उदेश्य तथा समान आर्थिक अवस्था भएको एवं यस समुहको विधानको परिधिभित्र रहने इच्छा व्यक्त गरेको व्यक्तिलाई देहाय वमोजिम यस समूहको सदस्यता प्रदान गर्न सकिनेछ :-

३.१ साधारण सदस्य :- यस समूह दर्ता गर्दाको समयमा रहेको सबै सदस्यहरु समूहको साधारण सदस्यका रुपमा रहने छन् । आवश्यकता परेको खण्डमा समूह सदस्यहरुको बैठकले निर्णय गरी यस्तो सदस्य थपघट गर्न सकिनेछ ।

३.२ समूहमा कुनै सदस्य थप गर्नुपर्ने अवस्थामा यस्ता सदस्यहरुले समूहको कोषमा भए बमोजिमको प्रति सदस्य रकम बराबरको लगानी गरी अन्य सदस्य सरह समुहको सबै क्रियाकलापमा समान सहभागिता जनाई समुहका विधान तथा निति नियम पालना गर्नुपर्नेछ ।

३.३ साधारण सदस्यको लागी सदस्यता शुल्क रु १०००।- समुहमा वुझाई सदस्यता प्राप्त गर्न सकिनेछ ।यस्तो सदस्यता सदस्यता शुल्कको २५ प्रतिशतले हुन आउने रकम तिरी वार्षिक रुपमा नविकरण गर्नुपर्नेछ ।

३.४ सदस्यताको लागि योग्यता :- क) अन्य कुनै यस्तै प्रकारका उदेश्य लिई सञ्चालित समूहमा आवद्ध नरहेका व्यक्ति ।

ख) स्थायी रुपमा समुह परिचालन भएको क्षेत्रमा नै बसोवास गर्ने व्यक्ति ।

ग) समूहको विधान र उदेश्य अनुसार कार्य गर्न इच्छुक व्यक्ति ।

घ) २० वर्ष उमेर पुगेका र ६० वर्ष ननाघेका व्यक्ति ।

ङ) कुनै गैर कानुनी काममा संलग्नता नभएको व्यक्ति ।

च) मानसिक सन्तुलन ठिक भएको व्यक्ति ।

३.५ सदस्यता कायम नरहने अवस्था :- क) समूहको नीति नियम, विधान विपरितको काम गरेको अवस्थामा ।

ख) कुनै गैरकानुनी काम गरेको हो भनी प्रमाणित भएमा ।

ग) समूहको नियमित लेनदेन आर्थिक कारोवारमा हिनामिना, हिसाव गढवड गरेको अवस्थामा ।

घ) समूहको नियमित बैठकमा विना जानकारी निरन्तर ३ पटक सम्म अनुपस्थित भएमा ।

ङ) सदस्य पदबाट राजिनामा दिई स्वीकृत भएमा ।

च) सदस्यको मृत्यु भएमा वा टोल छोडि अन्यत्र वसाई सरी गएमा ।

छ) समूहनै विघटन भएको अवस्थामा ।

४. समुहको कार्यसमिति बैठक र साधारण सभा सम्वन्धी व्यवस्था :

४.१ कार्यसमितिको गठन विधि र बैठक : क) कार्यसमितिमा अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, सहसचिव, कोषाध्यक्ष र अन्य सदस्यहरु रहनेछन् । समुहका साधारण सभाका सदस्यहरुले आफु मध्येवाट निर्वाचन प्रक्रियाद्धारा माथि उल्लेखित पदाधिकारीहरुको चयन गरी कार्यसमिति गठन गर्नेछ ।

ख) कार्यसमिति न्युनतम ७ देखि १३ सदस्यीय हुनेछ ।

ग) कार्यसमितिको कार्यकाल दुई वर्षको हुनेछ । कुनै कारणले कुनै पद खालि भएमा बाँकी अवधिका लागि सभाले साधारण सदस्यहरु मध्येवाट उक्त पदमा पदाधिकारीको चयन गर्नेछ ।

घ) मासिक रुपमा कार्यसमितिको बैठक वस्नेछ र यस्तो वैठकमार्फत समूहले विविध निर्णय गर्नुका साथै बचत ऋण कार्यक्रम सञ्चालन गर्नेछ ।

४.२ कार्य समितिको काम कर्तव्य र अधिकार : क) विधानको परिधि भित्र रहि, समूहको उदेश्य अनुरुप साधारण सभाले गरेको निति निर्देशनलाई पालना गर्ने।

ख) समुहको वार्षिक कार्यक्रम बनाउने तथा समुहको क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्ने ।

ग) सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरु सँग सम्पर्क बृद्धि गर्ने महिला सम्वन्धि अँन्य संघ संस्थाहरु संग सम्पर्क गरी बढी सहयोग प्राप्त गर्ने ।

घ) समुहको कार्य योजना बनाई लागु गर्ने ।

ङ) समूहको बार्षिक योजना बनाउने र प्रस्तुत गर्ने ।

४.३ साधारण सभा सम्वन्धी व्यवस्थाः- यस समूहको सदस्यता प्राप्त सम्पूर्ण सदस्य साधारण सभाको सदस्य हुने छ जुन समूह उच्चतम निकाय हुनेछ । यसले विधान पारित वा संसोधन गर्न सक्नेछ । साधारण सभा वर्षमा एक पटक वस्ने छ । तर आवश्यकता अनुसार जुनसुकै वेला साधारण सभा वोलाउन सकिने छ ।

४.४ साधारण सभाको अधिवेशनः-कार्य समितिले तोकेको मिति र समयमा यस समुहको सचिवले अध्यक्षको परामर्श लिई लिखित सुचना द्धरा सम्पुर्ण सदस्यलाई साधारण सभाको स्थान, मिति, समय तथा एजेण्डाको जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

४.५ साधारण सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार : क) कार्यसमितिको निर्वाचन गर्ने तथा गठन गर्ने।

ख) विधान संसोधन गर्ने ।

(ग) बर्षिक बजेटको अनुमोदन गर्ने ।

घ) समूहको वार्षिक कार्यक्रम स्वीकृत गर्ने ।

ङ) समूहको वार्षिक कार्ययोजना बनाउने ।

४.६ साधारण सभाको गणपुरक संख्या : समूहको साधारण सभाको वैठकमा कम्तिमा पनि ५१ प्रतिशत सदस्यहरुको उपस्थितिमा हुनु पर्नेछ । यदि सो नभए फेरी ५ दिन भित्र दोस्रो पटक अर्को साधारण सभा बोलाउनु पर्नेछ । यसमा कुल साधारण सदस्यको ३५ प्रतिशत उपस्थिति भएमा पनि साधारण सभाको बैठक बस्नेछ । दोस्रो पटक वोलाएको साधारण सभामा ३५ प्रतिशत उपस्थीति नभई गणपुरक संख्या नपुगेमा ३ दिन भित्र पुनः तेस्रो पटक साधारण सभा बोलाउनु पर्नेछ, यसमा जति सदस्य उपस्थीत भएपनि साधारण सभाको बैठक सञ्चालन हुनेछ ।

५. पदाधिकारीहरुको काम कर्तव्य र अधिकार : पदाधिकारीहरुको काम कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

५.१ अध्यक्ष : क) समुहको बैठक र साधारण सभा बोलाउने ।

ख) समूहको नेतृत्व गरी समुहको विकास हुने, सदस्यहरुको हित हुने तथा सक्षमता विकास हुने काममा अग्रसर हुने ।

ग) समूहको प्रतिनिधित्व गरी स्थानीय सरकार, सरोकारवाला संघसंस्था संग समन्वय र सहकार्य गर्ने साथै समुहको आर्थिक र संस्थागत विकासका लागि स्रोतहरुको खोजी र परिचालन गर्ने ।

घ) समूहका अन्य पदाधिकारी तथा सदस्यहरुलाई एकजुट गराई ज्ञान, सिप र अनुभव साट्ने तथा साट्न सहजीकरण गर्ने ।

ङ) समूहको निम्ति नियम, विधान सम्बन्धी सबै सदस्यहरुलाई जानकारी गराउने साथै सुचना र जानकारीहरुलाई सदस्यहरु बीच संचार गर्ने ।

च) अवसरको खोजि गरी समुह सदस्यहरुलाई समेत अवसर प्रदान गर्ने ।

छ) नियमित बैठक संचालन तथा समुह परिचालन र अध्यक्षता गर्ने ।

५.२ उपाध्यक्षः क) अध्यक्षको काममा सहयोग गर्ने।

ख) अध्यक्षको अनुपस्थितिमा समूहको अध्यक्षता गर्ने।

ग) समूहले तोकेका अन्य काम गर्ने।

५.३ सचिव : क) अध्यक्ष संगको समन्वयमा नियमित वैठक बोलाउने ।
ख) बैठक पुस्तिका तयार गर्ने र लेख्ने ।
ग) समुहको कागजात चुस्तदुरुस्त राख्ने तथा सदस्यहरुसंग संचार गर्ने। ग
घ) समूहको वैठक एवं साधारण सभावाट पारीत निर्णयको कार्यन्वयनका लागी पहल गर्ने।
ङ) वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी साधारण सभामा पेश गर्ने।
५.४ सहसचिवः क) सचिवको काममा सहयोग गर्ने ।
ख) सचिवको अनुपस्थितिमा सचिवको जिम्मेवारी पुरा गर्ने ।
ग) समूहले तोकेका अन्य काम गर्ने ।
५.५ कोषाध्यक्षः क) समुहको कोष, आर्थिक कारोबारको रेखदेख, कागजात अभिलेख चुस्त दुरुस्त राख्ने ।
ख) समूहको चल, अचल सम्पतिको सुरक्षाको जिम्मा लिने ।
ग) समूहको वार्षिक बजेट तयार पार्ने र साधारण सभामा वार्षिक आर्थिक प्रतिवेदन पेश गर्ने ।
घ) समूहको वैक खाता खोलि आर्थिक कारोवार संचालन गर्ने ।
ङ) मासिक रुपमा समूहको आम्दानी खर्चको प्रतिवेदन कार्यसमितिमा पेश गर्ने ।
५.६ सदस्यहरु : क) समूहले तोकेका जिम्मेवारीहरु पुरा गर्ने ।
ख) मासिक बैठकमा नियमित उपस्थिति भई छलफल र निर्णय प्रक्रियामा सहभागिता जनाउने ।
ग) समूह सदस्यहरु बीच एकता कायम गरी सहयोग गर्ने साथै एकअर्कामा सीप हस्तान्तरण गर्दै जाने।
घ) समुहमा आफ्नो बचत, समूहको कोष अनुदान सहयोग, लगानी बारे जानकारी लिने वा राख्ने।
ङ) आवश्यकता अनुसार समुहका अन्य उपसमितिमा रही तोकिएको जिम्मेवारी वहन गर्ने ।

६.समुहको कोषः- समूहको आफ्नै छुट्टै कोष रहने छ। उक्त कोषमा देहाय बमोजिमका रकमहरु जम्मा हुनेछ :

६.१ कोष सदस्यहरुको सदस्यता शुल्क, मासिक बचत, ऋणबाट आएको व्याज र अन्य सहयोग, अनुदान ।

६.२ विदेशी तथा स्वदेशी नागरीक, संघसंस्थाबाट स्वेच्छाले उपल्बध गराइएको अनुदान वा पुरस्कार रकम ।

६.३ संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले प्रदान गरेको अनुदान रकम ।

७. समुहको कोष संचालन : कोषको सञ्चालन देहाय बमोजिम हुनेछ ।

७.१ समूहको अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष, र समूहको वैठकले निर्णय गरेको कुनै एक सदस्यको संयुक्त दस्तखत बाट संचालन हुने गरी मान्यता प्राप्त बैकमा खाता खोली समुहको आर्थिक कारोबार संचालन गरिने छ ।

७.२ समुहले साधारण सभावाट आर्थिक विनियम बनाई समूहको आर्थिक कारोवारलाई स्वच्छ र पारदर्शि रुपमा सञ्चालन गरिने छ ।

८. कोष परिचालनः- समुहमा भएको कोष परिचालनका लागि निम्न आधारहरुलाई अवलम्वन गरिनेछः

८.१ समूह सदस्यहरुलाई आयआर्जन तथा व्यवसायिक क्रियाकलाप संचालन गर्न एवं अन्य उपलब्धिमूलक काम गर्न समुहको मासिक बैठकको निर्णयबाट पारित गरी ऋण उपलब्ध गराउने ।

८.२ बचत कर्ताका लागि वार्षिक १० प्रतिशत व्याजदर राख्ने ।

८.३ ऋण परिचालनका लागि वार्षिक १६ प्रतिशत व्याजदर राख्ने ।

८.४ कोष समुहको सदस्यभित्र मात्र परिचालन गरिने ।

८.५ समूहले आफनो कोषको हिसाव किताव महिला समुह दर्ता तथा सञ्चालन सम्वन्धी कार्यविधि २०८० को अनुसुची ४ वमोजिमका ढाँचामा अनिवार्य रुपमा राख्नुपर्ने छ ।

८.६ समूहका कुनै सदस्य स्वेच्छिक रुपमा समूहवाट अलग भएमा निजको कुल बचत रकम र बचतको व्याज मध्ये ७५ प्रतिशत रकम निजलाई फिर्ता दिइने

छ । तर कुनै सदस्यको मृत्यु भएमा वा निज बसाईसरी अन्यत्र गएमा कुल बचत रकम र बचतको सतप्रतिशत व्याज निजलाई वा निजको नजिकको हकवालालाई प्रदान गरिनेछ ।

८.७ समूहले आफ्नो कार्यालय सञ्चालन र प्रशासनिक खर्चका लागि ऋण लगानी वाट प्राप्त व्याजको केहि अंश कार्यसमितिको वैठकको निर्णय वमोजिम खर्च गर्न सक्नेछ ।

९. विधान संसोधन : समुहको विधान संसोधन गर्न आवश्यक भएमा साधारण सभाको सदस्यहरु मध्ये कम्तिमा ५१ प्रतिशत सदस्यहरुले लिखित रुपमा विधान संसोधनको मस्यौदा साधारण सभामा पेश गर्न सक्नेछन् । यसरी पेश भएको मस्यौदा विधान संसोधन प्रस्ताव साधारण सभाको दुई तिहाई बहुमतले पारीत गरी गाउँपालिकावाट स्वीकृत भएपछि मात्र विधान संसोधन भएको मानिने छ ।

१०. नियम बनाउन सक्ने : समुहले आफ्नो कार्य संचालनलाई पारदर्शी र सहज बनाउन यस विधानको अधिनमा रही आवश्यकता अनुसार नियमहरु वनाउन सक्ने छ ।

११. मानव संसाधन व्यवस्थापनः समूहले आवश्यक ठहर गरेमा, समूहको परिचालनका लागि स्वयंमसेवक, दैनिक आशिंक वा पूर्ण रुपमा काम गर्ने जनशक्तिको लागि अवसर सृजना गर्न सक्नेछ । यसका लागि समूहले निर्णय गरी दैनिक पारिश्रमिक, भत्ता वा अन्य जुनसुकै सेवा सुविधा उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

१२.समूह विघटन तथा खारेजी :

१२.१ समूह सदस्यहरुले आवश्यक ठानेर कारण सहित सदस्यहरुको शतप्रतिशत भेलाबाट प्रस्ताव पारित गरी निर्णय भएको अवस्थामा समूह विगठन हुन सक्नेछ तर समूह विगठनको अवस्थामा कुनै व्यक्ति, संघसंस्था, निकायबाट प्राप्त वचत रहेको अनुदान वा सहयोग रकम सदस्यहरु बिच बाँडफाँड गर्न पाइने छैन र उक्त रकमलाई महिलाहरुको आर्थिक उन्नति हुने कामका लागि समूह दर्ता भएको निकायमा जिम्मा लगाईने छ।

१२.२ समूह विगठन तथा खारेजी गर्नु पर्ने अवस्था आएमा सम्बन्धित वडा र गाउँपालिकालाई विगठन बारे कारण सहितको जानकारी दिनु पर्नेछ ।

१२.३ माथि उल्लेखित उपदफा १२.२ वमोजिम समूह विगठन भएको जानकारी प्राप्त भएपछि गाँउपालिकाले उक्त समूहलाई खारेज गरी दर्ता सुचीवाट हटाउनु पर्नेछ ।

१२.४ समुह विगठन भए सदस्यहरुको वचत रकम र सोवाट प्राप्त भएको व्याज रकम वाहेक अन्य चल अचल सम्पति गाउँपालिकामा हस्तान्तरण हुनेछ ।

१३. यो विधान र विधान अन्तर्गत रहेका र बनेका नियमहरुको व्याख्या गर्ने अधिकार समूहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरुको रहनेछ ।

१४.संघ,प्रदेश तथा स्थानीय सरकारबाट प्राप्त हुने नियमन,पृष्ठपोषण सल्लाह तथा अनुरोधको पालना गर्नु समुहमा आवद्ध सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

१५. हामी तपशीलका व्यक्तिहरु यस समूहको विधान बमोजिम सहमति भई हस्ताक्षर गरेका छौ :

क्र.स	नाम थर	पद	ठेगाना	फोटो	हस्तक्षर
१.		अध्यक्ष			
२.		उपाध्यक्ष			
३.		सचिब			
४.		सह-सचिब			
५.		कोषध्यक्ष			

६.		सदस्य			
७.		सदस्य			
८.		सदस्य			
९.		सदस्य			

आज्ञाले
गोपाल प्रसाद दुलाल
प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत

कार्यपालिकाबाट स्विकृत मितिः २०८०/१२/२९

आमाछोदिङमो स्थानिय राजपत्र